

בעניין:

1. איאד מג'יס ת.ז. 034360230
2. המרכז לפיתוח קהילתי, חיפה (ע.ר. 580324572)
3. עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד סאוסן זהר ו/או חסן ג'בארין ו/או ארנה כהן
ו/או סוהאד בשארה ו/או מוראד אלסאנע ו/או עאדל בדיר
ו/או עביר בכר ו/או נביל דכואר ו/או פאטמה אלעג'ו
מעדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
ת.ד. 510, שפרעם 20200
טל: 04-9501610; נייד: 052-6399147; פקס: 04-9503140

העותרים

נגד

1. שר החקלאות
2. שר התעסוקה, מסחר והתעשייה
3. שר האוצר
4. המועצה לענף הלול

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

בית המשפט הנכבד מתבקש להוציא מלפניו צו על תנאי המופנה אל המשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם:

1. מדוע לא ייקבע כי הכפר עראמשה שבגליל העליון זכאי להיכלל ברשימת היישובים הזכאים למכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל;
2. מדוע לא ייקבעו קריטריונים שוויוניים, ברורים וכתובים שלפיהם תיקבע רשימת היישובים הזכאים למכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל;
3. מדוע לא ייקבע כי סעיף 2 לחוק הגליל, התשמ"ח – 1988 והתוספת שנקבעה לפיו וכן החלטת משרד החקלאות הקובעת את רשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל, הינם בלתי חוקתיים אלא אם כן תורחב תחולתם בבחינת

READING IN כך שהכפר עראמשה ייכלל ברשימת היישובים הזכאים למכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל.

מבוא

1. עניינה של עתירה זו הינו בהוצאת הכפר עראמשה, מרשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל ובכך הפליית הכפר עראמשה לרעה. הכפר עראמשה ממוקם על קו הגבול בין ישראל לבין לבנון והוא מוגדר כיישוב קו עימות. למרות זאת אין הוא נכלל ברשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ביצי מאכל כפי שזכאים לכך יתר היישובים הנכללים ברשימה והממוקמים באותו שטח גיאוגרפי בו ממוקם הכפר עראמשה.

2. חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), תשכ"ד – 1963 מסדיר את הזכאות לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל מאת המשרדים הממשלתיים ולפיו, לא ייצר אדם ביצים ושיווקם אלא אם נקבעה לו מכסה אישית. חוק הגליל, תשמ"ח – 1988 שאושר מאוחר יותר קבע, כי בחלוקת המכסות לבעלי משקי חקלאות תינתן עדיפות לחקלאים המתגוררים באופן קבע ביישובי הגליל וזאת במטרה לחזק את יישובי הצפון לרבות אלו הממוקמים על קו הגבול בין ישראל לבין לבנון או הסמוכים לו. חוק הגליל הגדיר את רשימת היישובים בגליל הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל אך הוציא את הכפר עראמשה, למרות מיקומו על קו הגבול בין ישראל לבין לבנון. במהלך שנת 2000 ובעקבות עימותים בגבול הצפוני אישרה הממשלה את החלטה מס' 1626. החלטה זו הגדירה את רשימת יישובי קו העימות הזכאים לסיוע מיוחד מהמשרדים הממשלתיים בכל התחומים מלבד מכסות ביצי מאכל, שכן ובהתאם להחלטה מס' 1626 רשימת היישובים שיהיו זכאים למכסות לייצור ושיווק מכסות ביצים תיקבע לפי שיקול דעתו של שר החקלאות. משרד החקלאות בתורו קבע את רשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל בגליל אך הוציא את הכפר עראמשה מרשימת היישובים הזכאים לקבלת המכסות.

3. יוצא, כי הן חוק הגליל, הן החלטות הממשלה והן החלטת משרד החקלאות אשר קבעה בסופו של דבר את הרשימה הסופית של היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל בגליל, לא כללו בגדרם את הכפר עראמשה וזאת למרות מיקומו הגיאוגרפי של הכפר והגדרתו כיישוב קו עימות.

4. עפ"י חוק, הופכת המכסה האישית המוקצית לחקלאים לנכס בעל ערך כלכלי גבוה שניתן למוכרום ואף להעבירם בירושה. הדרת הכפר עראמשה לא רק שמפלה את הכפר הערבי הנ"ל לרעה על רקע לאום, אלא אף פוגעת בזכויות החוקתיות לחופש העיסוק והקניין של החקלאים שאינם זכאים לקבלת המכסות. על כן, ההחלטה שלא לכלול את הכפר עראמשה ברשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל, הופכת

לבלתי חוקית, שרירותית ובלתי מידתית. ריפוי הפגם החוקתי הנ"ל, ניתן לעשות באמצעות הכללת היישוב עראמשה ברשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לביצי מאכל הן לפי חוק הגליל, הן לפי החלטות הממשלה והן לפי הרשימה שנקבעה ע"י משרד החקלאות.

5. בית המשפט הנכבד כבר נתן את דעתו במספר מקרים אחרים בהם פסחו החלטות ממשלה שונות ו/או חוקים שונים על כפרים ו/או יישובים המצויים באותו אזור גיאוגרפי ובכך נמנעה מאותם יישובים קבלת הטבות כלכליות רבות. כך למשל, פסל בית המשפט הנכבד החלטת הממשלה אשר סיווגה את היישובים לפי אזורי עדיפות לאומית א' ו- ב' ופסחה על כפרים ערבים המצויים באותו שטח גיאוגרפי בנימוק, כי במבחן התוצאה, מפלה החלטת הממשלה את הכפרים הערבים על רקע לאום (ראו: בג"ץ 11163/03 **ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל ואח' נגד ראש ממשלת ישראל**, (פסק דין מתאריך 27.2.06). במקרה אחר בעקבות הגשת עתירה לבית המשפט, החליט שר האוצר לכלול ארבעה כפרים ערבים, ביניהם הכפר עראמשה, ברשימת יישובי הספר הזכאים לקבלת פיצוי בגין הנזקים שנגרמו לבתי העסקים שביישובים בעקבות מלחמת לבנון השנייה. במקרה זה מכלל היישובים בגליל, הוצאו ארבעת הכפרים הערבים מרשימת יישובי הספר וזאת למרות הימצאותם באותו שטח גיאוגרפי ולמרות חשיפתם לאותו סיכון בטחוני (ראו: בג"ץ 7444/06 **שחאדה נגד שר האוצר** (פסק דין מתאריך 23.9.07, טרם פורסם). בעניין אחר, קיבל בית המשפט הנכבד עתירת כפר הורדים הממוקם בגליל ברשימת היישובים הזכאים לקבלת הנחות במס הכנסה בנימוק, כי אין כל הבדל בין יישוב זה לבין היישובים האחרים שנכללו ברשימה ונחשפו לאותו סיכון בטחוני (ראו: בג"ץ 678/88, 803/88 **כפר הורדים ואח' נגד שר האוצר ואח' פ"ד מג(2)** (501).

6. למותר לציין, כי מאז ומתמיד היווה ענף החקלאות כאחד ממקורות ההכנסה העיקריים עבור האזרחים הערבים, לרבות אלו המתגוררים בכפרים הערבים בגליל. אך גם בענף זה מופלים החקלאים הערבים לרעה בתחומים שונים, כגון, הקצאות משאבים, הקצאות מכסות ייצור ודרכי גישה. במהלך שנת 2000 הוציא משרד החקלאות דו"ח אודות ענף החקלאות בכפרים הערבים ובו תיאר מצבו של ענף החקלאות בקרב החקלאים הערבים ובין היתר, הדגיש את הצורך בהקצאת מכסות לייצור ביצי מאכל עבור החקלאים הערבים.

הצדדים לתיק

7. העותר מס' 1 הינו תושב המתגורר באופן קבע בכפר עראמשה. כפי שיפורט להלן בהרחבה, עותר מס' 1 הגיש בקשה למשיבים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל אך סורב הואיל והכפר בו מתגורר, אינו נמנה עם רשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לביצי מאכל.

8. העותר מס' 2 – המרכז לפיתוח קהילתי, חיפה – הינו ארגון הרשום כדין בישראל העוסק בפיתוח קהילתי של האוכלוסייה הערבית בישראל בתחום הזכויות האזרחיות, בין היתר, בתחום הכלכלה והחקלאות ולצורך כך הוא מפעיל פרויקטים לפיתוח ושיפור הייצור של החקלאים הערבים וייעול גורמי הייצור שלהם. העותר מס' 2 פעל להקמת ארגון החקלאים הערבים בישראל הפועל לחלוקת משאבים שווה בין חקלאים ערבים לבין חקלאים יהודים, בין היתר, במישור הקצאות מכסות למים, מכסות ייצור, דרכי גישה לשטחים חקלאיים וזכויות במנהלת ההשקעות של משרד החקלאות.
9. העותר מס' 3 הינו ארגון זכויות אדם, רשום כדין בישראל, אשר נוסד בנובמבר 1996 כמרכז משפטי עצמאי הפועל לקידום זכויות האדם בכלל והמיעוט הערבי בפרט. מטרתיו המרכזיות הינן השגת זכויות שוות, והגנה על הזכויות הקולקטיביות של המיעוט הערבי במדינת ישראל בתחומים שונים ומביניהם: זכויות בקרקע, זכויות אזרחיות, זכויות פוליטיות, זכויות תרבותיות, זכויות חברתיות, זכויות כלכליות, זכויות דתיות, זכויות נשים וזכויות אסירים.
10. המשיבים מס' 1 ו- 3 אחראים על ביצוע החקיקה והחלטות הממשלה בנוגע לאישור מכסות להטלת ביצי מאכל ותשלומי סובסידיה למגדלי משקי לול לצורך ייצור ושיווק ביצי המאכל.
11. המשיב מס' 4 – המועצה לענף הלול - הינה תאגיד סטאטוטורי אשר הוקם מכח חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), תשכ"ד – 1963 (להלן: "חוק המועצה לענף הלול"). לפי חוק זה, תפקידה של המועצה הינו, בין היתר, לתכנן היקף גודלי משקי הלול, לפקח על טיפוחם, להסדיר שיווק ביצים ובשר בארץ ובחו"ל, כולל קביעת מכסות אישיות וארציות לייצור ושיווק ביצים, לתת שירותים בכל הנוגע לעופות ולתוצרת הלול, לפקח על תהליכי הטיפול בעופות ובתוצרת הלול ולפעול להגברת הצריכה של תוצרת ענף הלול בארץ ובחו"ל. כמו כן, בהתאם לחוק המועצה לענף הלול, משמשת המועצה לענף הלול כסוכן של הממשלה לצורך מתן תמיכות לתוצרת ענף הלול, לייצואה, לאיסופה ולעיבודה התעשייתי או לכל פעולה להבטחת כל עניין מהעניינים האמורים.

רקע עובדתי

פניית עותר מס' 1 לקבלת מכסת ביצים

12. העותר מס' 1 הינו חקלאי ותושב הכפר עראמשה. כפר זה ממוקם על קו הגבול בין ישראל לבין לבנון. בבעלות עותר מס' 1 שטח חקלאי במסגרתו הוא מבקש להקים משק לול לגידול עופות לצורכי הטלה. במהלך שנת 2000, פנה העותר מס' 1 הן אל המועצה לענף הלול והן אל משרד החקלאות לצורך קבלת אישור להקמת משק לול וקבלת מכסות לגידול עופות לצורכי הטלה / מאכל.

13. בתשובה לפנייתו ובתאריך 23.5.02 קיבל העותר מס' 1 תשובה מאת הרשות לתכנון ופיתוח חקלאות ההתיישבות והכפר במשרד החקלאות לפיה אישר משרד החקלאות הקצאת מכסות לפטמים בלבד, אך התנה את אישורו בפניית העותר מס' 1 אל המועצה לענף הלול והקמת משק הלול תוך שנה. יודגש, כי בקשתו של העותר מס' 1 התייחסה לקבלת מכסות ביצי מאכל ולא מכסות לפטמים. בתשובת משרד החקלאות, צוין כדלקמן:

"הריני לשמח להודיעכם כי הנכם נכללים במשותף ברשימת המועמדים להקצאת מכסת פטימים שגובשה על בסיס אמות המידה שנקבעו, ע"י הועדה שמונתה לצורך זה במשרד החקלאות, וזאת מאחר ושטח הקרקע שהוצג על ידכם לועדה שדנה בבקשות (גוש 19745 חלקה 50) זהה והופעתכם המשותפת בפני הועדה. לשם המשך הטיפול בבקשתכם עליכם להגיש עד 31.7.02 לועדת התכנון והבניה, תוכנית להקמת הלול כשהיא חתומה ע"י משרד החקלאות המחוזי בעכו."

== רצ"ב העתק תשובת הרשות לתכנון ופיתוח החקלאות ההתיישבות והכפר במשרד החקלאות מתאריך 23.5.02, מסומנת ע/1.

14. לדרישת משרד החקלאות, פנה העותר מס' 1 אל המועצה לענף הלול לקבלת מכסה לגידול עופות לצורכי הטלה ושיווק ביצים תוך הדגשת העובדה, כי בידי העותר מס' 1 קיימים כל המשאבים להקמת משק לול לגידול עופות לצורכי הטלה ושיווק ביצים.

== רצ"ב פניית העותר מס' 1 אל המועצה לענף הלול מתאריך 19.7.02 מסומנת ע/2.

15. אולם, למרות אישור הקמת הלול ע"י משרד החקלאות, נתקל העותר מס' 1 בתשובה שלילית מאת המועצה לענף הלול, לפיה, לא ניתן לאשר הקמת משק לול ומתן מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל, הואיל ובהתאם להחלטת משרד החקלאות המבוססת על החלטות ממשלה, אין להקצות מכסות חדשות לייצור ביצי מאכל. כמו כן, הודגש, כי רק בעל מכסה כדין רשאי לגדל ולשווק ביצי מאכל.

== רצ"ב תשובת המועצה לענף הלול אל העותר מס' 1 מתאריך 21.7.02 מסומנת ע/3.

16. בעקבות סירוב המועצה לענף הלול לעיל, פנה העותר אל מרכז עדאלה – העותר מס' 3 – אשר בתורו פנה בתאריך 29.10.03 אל מנהל אגף התכנון והכלכלה במועצה לענף הלול בדרישה לברר את רשימת היישובים הרשאים לקבל מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל עפ"י כללים המועצה לענף הלול (מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל) וכן לברר את הקריטריונים הנדרשים המאפשרים קבלת היתר לייצור ושיווק ביצי מאכל כדון. לפי תשובת ב"כ המועצה לענף הלול, עו"ד טומי מנור עולה, כי העותר מס' 1 אינו מקיים אחר הסעיפים 4 ו-5 שנקבעו בכללי המועצה לענף הלול (המכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת 2003), התשס"ג - 2003. אולם עיון בכללים אלו העלה, כי סעיפים אלו אינם קובעים קריטריונים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצים, כי אם רק את גובה המכסה. כך למשל, סעיף 4 לכללים הנ"ל קובע כדלקמן:

"לכל מגדל תיקבע מכסה אישית לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת התכנון, שתהיה שווה למכסתו האישית לייצור ביצי מאכל לשיווק שנקבעה לו לתקופה הקובעת, כפי שהיא רשומה בספרי המועצה."

וסעיף 5 לכללים הנ"ל קובע כדלקמן:

"קיבלה המועצה הודעה מבעלי מכסות לייצור ולשיווק ביצי מאכל כי ויתרו על מכסותיהם, רשאית היא להקצות מתוכן, בשנת התכנון, בהתאם להנחיות שר החקלאות, מכסות אישיות או תוספות למכסות אישיות למגדלים ביישובי מרום הגליל כהגדרת "מרום הגליל" בחוק הגליל, התשמ"ח – 1988, ולמגדלים בודדים, ובלבד שמכסתו הכוללת של כל מגדל כאמור בשנת התכנון לא תעלה על 500,000 ביצי מאכל."

== רצ"ב פניית מרכז עדאלה אל המועצה לענף הלול מתאריך 29.10.03 מסומנת ע/4, וכן תשובת עו"ד מנור מתאריך 9.11.03 מסומנת ע/5; רצ"ב פניית מרכז עדאלה מתאריך 11.11.03 אל עו"ד טומי מנור מסומן ע/6; ומכתב מרכז עדאלה אל עו"ד טומי מנור מתאריך 16.11.03 מסומנת ע/7, רצ"ב כללי המועצה לענף הלול (המכסות לייצור ביצי מאכל לשיווק בשנת 2003), התשס"ג - 2003, מסומנת ע/8.

17. בעקבות הודעת המועצה לענף הלול על הפסקת חידוש המכסות המוקצות לייצור ושיווק ביצי מאכל, החליט העותר מס' 1 להקפיד את פנייתו לאותה עת. אולם, מספר שנים לאחר מכן, ובמהלך שנת 2007 נודע לעותר מס' 1 כי רשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל שונתה בהתאם להחלטת משרד החקלאות. על כן, ובמהלך חודש אפריל 2007 חזר העותר מס' 1 ופנה אל המועצה לענף הלול בבקשה לקבלת מכסה לייצור ושיווק ביצי מאכל. שוב הוא סורב בטענה, כי רשימת היישובים הזכאים למכסה ניתנת אך ורק ליישובים שאושרו בהחלטת הממשלה (מס' 1626) אשר קבעו את רשימת יישובי קו העימות הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל. מרכז עדאלה פנה אל אגף התכנון והכלכלה במועצה לענף הלול בדרישה לאשר את בקשת העותר מס' 1 הואיל והכפר בו מתגורר, עראמשה, מוגדר כיישוב קו עימות ועל כן הוא

זכאי להיות כלול באותה רשימה שנקבעה בהחלטות הממשלה והזכאים לקבלת מכסות לביצי מאכל.

== רצ"ב פניית העותר מס' 1 אל המועצה לענף הלול מתאריך 12.4.07, מסומנת ע/9 ותשובת המועצה לענף הלול אל העותר מס' 1 מתאריך 23.4.07 מסומנת ע/10 וכן פניית מרכז עדאלה אל המועצה לענף הלול מתאריך 17.5.07, מסומנת ע/11.

18. אולם, גם בקשתו זו של העותר מס' 1 סורבה. ב"כ המועצה לענף הלול הבהיר במכתבו מתאריך 2.9.07, כי החלטת הממשלה מס' 1626 כוללת את רשימת יישובי קו העימות הזכאים לקבלת סיוע מיוחד במסגרת התוכנית לחיזוק יישובי קו העימות. החלטה זו אכן כוללת את הכפר עראמשה כיישוב קו עימות הזכאי לסיוע שנקבע בהחלטת הממשלה מס' 1626. אולם ובהתאם לאותה החלטה נקבע, כי **רשימת היישובים שיהיו זכאים לקבלת תוספת לייצור ושיווק מכסות ביצים תיקבע לפי שיקול דעתו של שר החקלאות**. כמו כן, הובהר, כי בעקבות החלטת הממשלה מס' 1626, מינה שר החקלאות ועדה מקצועית שתפקידה לקבוע את רשימת היישובים שיהיו זכאים לקבלת המכסה. לפי אותה רשימה נכללו 11 יישובים הממוקמים בקרבת הגבול בין ישראל לבין לבנון, אך הכפר עראמשה הממוקם בדיוק על קו הגבול בין ישראל ללבנון, לא נכלל. לא זו אף זו, אלא שבהתאם לרשימה שנקבעה ע"י הועדה שמינה שר החקלאות, אף כפר ערבי לא נכלל בה.

== רצ"ב תשובת המועצה לענף הלול אל מרכז עדאלה מתאריך 27.5.07 מסומנת ע/12 וכן מכתב עו"ד מנור אל מרכז עדאלה מתאריך 2.9.07 מסומן ע/13, וכן רצ"ב רשימת היישובים שנקבעה ע"י משרד החקלאות כזכאים לקבלת תוספת למכסות ביצים לפי החלטת הממשלה מס' 1626, מסומנת ע/14.

19. יוצא אם כן, כי למרות שהכפר עראמשה מצוי על קו הגבול בין ישראל לבין לבנון ולמרות הגדרתו כיישוב קו עימות, הוא לא נכלל ברשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצים. על כן, בהיות העותר מס' 1 מתגורר בכפר עראמשה, הוא אינו זכאי לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל.

== רצ"ב תצהיר מטעם העותר מס' 1, מסומן ת/1.

המסגרת הנורמטיבית הקובעת את היישובים הזכאים למכסות ביצי מאכל

20. חוק המועצה לענף הלול מסדיר את זכותו של אדם לייצור ושיווק ביצי מאכל ובו נקבע כי לא ייצר אדם ביצים ושיווקם אלא אם נקבעה לו מכסה אישית והכל לפי התנאים שנקבעו בחוק המועצה לענף הלול, ובלשון סעיף 35 לחוק המועצה לענף הלול:

"(א) בתקופה שבה חלה מכסה ארצית להטלה, להדגרה או לפיטום לפי סעיף 31(א) לא ייצר אדם ביצים, ביצי דגירה או בשר

עוף ולא ישווקם, אלא אם נקבעה לו מכסה אישית לייצור או לשיווק אותה תוצרת לפי הסעיפים 32-34 ולא מעל למכסה כפי שנקבעה כאמור או כפי שהופחתה לפי סעיף 36.

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על מי שמגדל לא יותר מ-10 עופות לצריכת עצמו ובני משפחתו בלבד.

(ג) על אף האמור בפרק זה, רשאים השרים בצו, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, להתיר לכלל המגדלים בעלי מכסות אישיות לייצור ולשיווק של מין פלוני של תוצרת הלול, לייצר ולשווק מעל למכסתם; בצו כאמור ייקבעו השיעור או הכמות של התוצרת המותרת לשיווק מעל למכסה."

21. בנוסף, חוק המועצה לענף הלול קובע, כי לשר החקלאות הסמכות להסמיך קבלנים מורשים לעניין שיווק הביצים ואותם משווקים יוכלו לשווק את הביצים אך ורק באמצעות קבלן מורשה שהוסמך ע"י שר החקלאות לעשות כן.

22. באשר לזכאים לקבלת מכסות הביצים, נקבע בחוק הגליל, תשמ"ח – 1988 (להלן: "חוק הגליל"), כי תינתן עדיפות לחלוקת המכסות לבעלי משקי חקלאות המתגוררים באופן קבע ביישובי הגליל. לפי חוק הגליל, "בעל מכסה", הינו:

"בעל מכסה" – מי שמתגורר מגורי קבע במרום הגליל ומייצר שם פטימים או ביצי מאכל, לפי מכסה אישית שנקבעה לו או למי שהוא חליפו, ומתקיים בו אחד מאלה:

(1) שולמה לו או למי שהוא חליפו סובסידיה לפי הוראות חוק זה לפני שנת 2007;

(2) המכסה האמורה נקבע לו או למי שהוא חליפו בהתאם להחלטות הממשלה מס' 838 מיום כ"ג באייר התשנ"ו (12 במאי 1996), מס' 4829 מיום י"ד בשבט התשנ"ט (31 בינואר 1999) ומס' 1626 מיום י"ב באייר התש"ס (17 במאי 2000), והוא מתגורר מגורי קבע ביישוב שבו נמצא משקו;

23. כמו כן, חוק הגליל קובע כי בעלי מכסות יהיו זכאים לקבלת סובסידיה עבור ייצור ביצי מאכל, בשיעורים מסוימים מהעלות התחשיבית לייצור. כמו כן נקבע, כי בקביעת מכסות לפי חוק המועצה לענף הלול, תינתן עדיפות לקיום משקי הלול ליישובים שהוגדרו בחוק הגליל ובהחלטות הממשלה. סעיף 2(ג) לחוק הגליל, קובע:

"בקביעת המכסות לפי חוק המועצה לענף הלול, תינתן למרום הגליל עדיפות לקיום משק הלול, באופן שכל תוספת למכסה הארצית תיווסף תחילה למשקי הלול שבמרום הגליל, וזאת עד שמכסות הייצור שלהם יגיעו לכמויות הבאות:..."

24. התכלית העומדת מאחורי הענקת עדיפות להקצאת מכסות וסובסידיה ליישובי הגליל כפי שהיא מתבטאת בסעיף 2 לחוק הגליל, הינה פיתוח הגליל ויישובו בכלל התחומים: פיתוח התיישבותי, חינוך, בריאות, תיירות, תעשייה, תחבורה, תקשורת, קליטה ועלייה. לצורך כך קובע סעיף 2(א) לחוק הגליל, כי על הממשלה להקצות משאבים לפיתוח היישובים בגליל בתחומים שפורטו בחוק. חוק הגליל קובע את רשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות ביצים כדלקמן:

היישובים הזכאים לקבלת מכסות לפי חוק הגליל
מועצה אזורית מרום הגליל
מועצה אזורית מבואות החרמון
מועצה אזורית הגליל העליון
מועצה אזורית מעלה יוסף
במועצה אזורית גולן, היישובים הנ"ל: אודם, אורטל, אלרום, אפיק, גשור, יונתן, מבוא חמה, מיצר, מרום גולן, נטור, קידמת צבי, קשת, שעל
במועצה אזורית מטה אשר, היישובים הנ"ל: אדמית, אילון, בן עמי, געתון, יחיעם, כברי, לימן
במועצה אזורית משגב, היישובים הנ"ל: כישור, מורן, פלך, תובל
הכפרים ריחניה וסג'ור
קיבוץ לוטם
"נהריה" כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ

25. יודגש, כי היישוב עראמשה השייך למועצה אזורית מטה לא נכלל ברשימת היישובים הזכאים למכסות ביצים לפי חוק הגליל, וזאת למרות הכללת יתר היישובים השייכים למועצה האזורית מטה אשר ברשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות ביצים ולמרות מיקומו של היישוב עראמשה על קו הגבול בין ישראל לבין לבנון.

26. בשלבים יותר מאוחרים, ובעקבות המתיחות בגבול הצפון בין ישראל לבין לבנון, אישרה הממשלה שלוש החלטות במסגרתם שונתה רשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות ביצים וזאת במטרה לחזק את יישובי קו עימות ולעודד התיישבות ביישובי הצפון:

א. הראשונה, החלטת ממשלה מס' 838 מתאריך 14.5.96 במסגרתה אושרו מכסות ביצים ליישובים מרגליות, אביבים, דובב וזרעית.

ב. השנייה, החלטת הממשלה מס' 4829 מתאריך 3.2.99 במסגרתה אושרו מכסות ביצים ליישובים דובב, זרעית, שתולה ונטועה.

ג. השלישית והתקפה עד היום הזה, הינה החלטת הממשלה מס' 1626 והחלטת הממשלה מס' 1627 אשר השלימה את החלטת הממשלה מס' 1626 ואשר אושרו בתאריך 17.5.2000. החלטות אלו, נשאו כותרת "חיזוקם של יושבי קו העימות בצפון בתחום הכלכלי-חברתי". במסגרת החלטות אלו, אושר סיוע מיוחד ליישובי קו העימות בצפון בתחום החברתי – כלכלי, בין היתר הקצאת תקציבים מהמשרדים הממשלתיים הבאים: משרד הפנים, משרד העבודה והרווחה, משרד התשתיות הלאומיות, משרד התחבורה, משרד התעשייה והמסחר, משרד התיירות, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, משרד

הבטחון, המשרד לענייני דתות, משרד הבריאות משרד התקשורת, המשרד לאיכות הסביבה, המשרד לקליטת עלייה, משרד האוצר, המשרד לבטחון פנים ומשרד המדע, התרבות והספורט. בהתאם להחלטות אלו, היישובים הזכאים לקבלת הסיוע מהמשרדים לעיל, הינם:

רשימת יישובי קו העימות הזכאים לסיוע לפי החלטות הממשלה מס' 1626 ו- 1627	
ראש הנקרה	נטועה
חניתה	דובב
אדמית	יראון (חריג)
עראשמה	ברעם
זרעית	אביבים
שתולה	מלכיה
משגב עם	מרגליות
מנרה	כפר יובל
מעין ברוך	מטולה
עגיר	

27. היישובים לעיל נקבעו לפי רשימת קריטריונים שצוינו בהחלטת הממשלה מס' 1626 כמפורט להלן:

- "א. השפעה מהותית של ארועים בטחוניים על שגרת חייהם של היישובים הסמוכים ביותר לגדר הגבול הבינלאומית.
 ב. טווח אפקטיבי לירי נק"ל.
 ג. היישובים אשר להם שטחים חקלאיים המשיקים לגדר הגבול הבינלאומית."

== רצ"ב העתק החלטות הממשלה מס' 1626 ו- 1627 אשר אושרו ע"י הממשלה בתאריך 17.5.00 מסומנות ע/15.

28. אולם, ובהתאם להחלטת הממשלה מס' 1626 נקבע, כי באשר לקבלת מכסות ביצים, היישובים שיהיו זכאים לקבלת מכסות ביצים, תיקבע רשימה מיוחדת של היישובים וזאת בהתאם לקביעת שר החקלאות. לצורך קביעת רשימה זו, ובמהלך חודש אוגוסט 2000 הקים משרד החקלאות ועדה מקצועית בראשות מר איציק בן דוד, סמנכ"ל משרד החקלאות, לצורך קביעת הקריטריונים לסיווג היישובים הזכאים למכסות ביצים. ועדה זו המליצה, בין היתר, כי מכסות הביצים יחולקו בעדיפות ראשונה ליישובי קו העימות המרוחקים 4.5 ק"מ מהגבול עם לבנון. בסופו של דבר רשימת היישובים שנקבעה ע"י ועדת בן דוד, כללה 11 יישוב הממוקמים בקרבת הגבול עם לבנון אך היא לא כללה את הכפר עראמשה הממוקם על קו הגבול בין ישראל לבין לבנון וזאת למרות שהוא הוגדר

כיישוב קו עימות בהחלטת הממשלה מס' 1626. רשימת היישובים שנקבעה ע"י הועדה הינה כדלקמן:

רשימת היישובים שנקבעה ע"י משרד החקלאות והזכאים לקבלת תוספת מכסות ביצים	
מרגליות	כפר יובל
דובב	זרעית
נטועה	מטולה
אבן מנחם	אלקוש
עבדון	שומרה
דלתון	

== ראו נספח ע/14 לעתירה.

29. לסיכום ביניים, חוק הגליל קובע כי תינתן עדיפות ליישובי מרום הגליל. החוק הגדיר אילו יישובים ייכנסו בהגדרת "מרום הגליל" אך לא כלל את היישוב עראמשה למרות מיקומו על קו הגבול בין ישראל לבין לבנון. החלטת הממשלה מס' 1626 משנת 2000 אשר מטרתה להעניק סיוע ליישובי הצפון, כללה את היישוב עראמשה לקבלת סיוע בתחומים ספציפיים בלבד, אך קבעה כי רשימת היישובים שיהיו זכאים לקבלת מכסות לביצי מאכל, ייקבעו באופן מיוחד ע"י שר החקלאות. ברשימה היישובים שנקבעה ע"י משרד החקלאות הוצא היישוב עראמשה למרות הגדרתו כיישוב קו עימות. כיום, הרשימה הסופית הקובעת את היישובים בגליל הזכאים לקבלת מכסות ביצים, הינה הרשימה שנקבעה ע"י משרד החקלאות בעקבות אימוץ המלצות ועדת בן דוד. כך, פסחו הן חוק הגליל, הן החלטות הממשלה והן החלטת שר החקלאות על הכפר עראמשה למרות שהוא עונה על הקריטריונים שנקבעו בהחלטות הממשלה. בכך, התוצאה הינה, הפליית הכפר עראמשה לרעה. פסיחה על הכפר עראמשה, שהינו כפר ערבי, למרות הימצאותו באותו שטח גיאוגרפי עם יתר היישובים שקיבלו את תוספת המכסות, מדגישה כי ההפליה הינה על רקע לאום, ועל כן היא פסולה.

מקרים דומים

30. מקרה דומה של פסיחה על כפרים ערבים, נדון לאחרונה בפני בית המשפט העליון בבג"ץ 7444/06 אשר דן בעתירת מרכז עדאלה להכללת ארבעה כפרים ערבים: עראשמה, פסוטה, גיש – גוש חלב – ומעיליא, ברשימת יישובי הספר אשר היו זכאים לקבלת פיצוי בגין הנזקים העקיפים שנגרמו לבתי העסקים בהם כתוצאה ממלחמת לבנון השנייה. במקרה זה, טענו העותרים כי הפסיחה על הכפרים הערבים ברשימת יישובי הספר,

מהווה פסיחה שלא כדין תוך הפלית הכפרים הערבים למרות הימצאותם באותו מתחם גיאוגרפי וחשיפתם לאותו סיכון בטחוני (במקרה של הכפר עראשמה אף נהרגו שתי נשים מפגיעות טילים). כתוצאה מהגשת העתירה, אישר שר האוצר את הכללת ארבעת הכפרים הערבים הנ"ל ברשימת יישובי הספר לצורך קבלת הפיצויים בגין נזקי מלחמת לבנון השנייה.

ראו: בג"ץ 7444/06 **שחאדה נגד שר האוצר** (פסק דין מתאריך 23.9.07, טרם פורסם).

31. בעניין אחר, נתבקש בית המשפט העליון להורות על הכללת **כפר הורדים ועין יעקב** ברשימת היישובים שבתוספת לתקנות מס הכנסה (הנחות ממס ביישובי גבול הצפון), התשמ"ו – 1985. מאותו עניין עולה, כי היישובים שנכללו ברשימת יישובי הספר נצפו כיישובים שמוטל עליהם עומס בטחוני מיוחד אם בשל היותם שייכים לחטיבות מרחביות, ואם בשל היותם יעד אטרקטיבי לפעילות עוינת. במקרה זה טענו העותרים, כי אין כל הבדל בינם לבין היישובים שנכללו ברשימה וכי סירוב שר האוצר להכלילם ברשימה, "מהווה אפליה בלתי מוצדקת, הינו בלתי סביר, העולה כדי שרירות, השקולה כנגד חריגה מסמכות." לאחר שבית המשפט העליון הסיק, כי סכנת הפגיעה בירי בכפר הורדים אינה פחותה מסכנת הפגיעה ביישוב מעונה שנכלל ברשימת יישובי הספר, קבע כי תושבי כפר הורדים מופלים לרעה ביחס לתושבי מעונה ללא כל הצדקה או הסבר ענייני.
ראו: בג"ץ 678/88, 803/88 **כפר הורדים ואח' נגד שר האוצר ואח'**, פ"ד מג(2) 501.

32. מקרה נוסף, בו פסל בית המשפט את חלוקת המדינה לאזורים שונים לצורך קבלת עדיפויות בתחומים שונים, היה בעניין סיווג היישובים לאזורי עדיפות לאומית א' ו- ב' כאשר יישובים שנכללו באזור עדיפות לאומית א' קיבלו הטבות שונות ורבות, לרבות בתחום החינוך. נקודת המוצא של החלטת הממשלה בעניין זה, היתה עידוד יישובי הפריפריה בתחומים שונים, ולצורך כך נתבקשה לטענת המדינה, מדיניות של פיזור אוכלוסין, שינוי סדרי העדיפויות הלאומיים וקליטת עליה באזורים שנקבעו. לצורך יישום ההחלטה הנ"ל ומתן ההטבות, נעשתה חלוקה, שלטענת המדינה היתה מבוססת על חלוקה גיאוגרפית של היישובים. אך התברר, כי מקרב כ- 535 יישובים, רק 4 היו יישובים ערבים. למרות בסיס החלוקה הגיאוגרפית של החלטת הממשלה, פסחה הממשלה על כפרים ערבים המצויים באותו מתחם גיאוגרפי והוציאה אותם מרשימת אזורי העדיפות הלאומית. בית המשפט העליון פסק, כי למרות הבסיס הגיאוגרפי של הסיווג, הפסיחה על הכפרים הערבים המצויים באזור גיאוגרפי, הינה בלתי חוקית הואיל ובין היתר, פוגעת בעקרון השוויון ומפלה את אותם כפרים ערבים המצויים בפריפריה.

בג"ץ 11163/03 **ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל ואח' נגד ראש ממשלת ישראל**, (פסק דין מתאריך 27.2.06).

הדרת החקלאים הערבים מקבלת הקצאות עבור ענף הביצים

33. כאמור, מידי שנה מאשרת המועצה לענף הלול בשיתוף משרד החקלאות את המכסות המוקצים מידי שנה לייצור ושיווק ביצי מאכל. במהלך שנת 2007, אושרה תוספת של 8 מיליון ₪ למכסות לייצור ושיווק ביצים כאשר מכסת הייצור הארצית לשנת 2006 עמדה על 671 מיליארד ביצים ועל 678 מיליארד ביצים במהלך שנת 2007. תוספת זו אושרה הן לאור הצורך בהגדלת המכסות המאושרות לייצור ושיווק ביצים והן לאור הביקוש הגדל לביצים עקב מחסור בשוק הביצים. בישיבת ועדת הכלכלה של הכנסת אשר אישרה את התוספת הנ"ל, הצהיר סמנכ"ל הייצור במשרד החקלאות מר איציק בן דוד כי שנת 2007 היא השנה הראשונה בה מוגדלת מכסות הביצים מזה שנים רבות:

"קודם כל מכסות היסטוריות שיש לחקלאים, כלומר חקלאי שהוא בעל מכסה, אם יש הפחתה במכסת הייצור הארצית, מפחיתים לו בצורה פרופורציונאלית את המכסה. אם יש הגדלה, החקלאי מגדל תוספת פרופורציונאלית. שנת 2007 היא השנה הראשונה מזה הרבה שנים שבה הגדלנו את מכסת הייצור של ביצי המאכל. מכסת הייצור הארצית בשנת 2007 היא מיליארד ו- 678 מיליון ביצים, ב- 2006 היא היתה מיליארד ו- 671 מיליון ביצים. התוספת שניתנה השנה נבעה הן מהצורך להגדיל את המכסה עקב הגדלת הביקוש, בשנים האחרונות נתקלנו במועדים שונים, בדרך כלל לפני החגים, שבהם היה מחסור ונאלצנו לייבא מחו"ל את הביצים החסרות, לכן אנו מצאנו לנכון להגדיל את מכסת הייצור הארצית, אנו גם חושבים להגדיל אותה גם בשנה הבאה, הביקוש כנראה גדל קצת, יש גם פיקוח מוגבר על אי כניסת ביצים מהשחים בגלל בעיות וטרינריות."

== רצ"ב העתק פרוטוקול מס' 327 של ישיבת הכלכלה של הכנסת במהלכה אושרו תקנות המועצה לענף הלול לשנת 2007 אשר הגדילו את המכסה השנתית של המכסות עבור ביצי מאכל, מסומנת ע/16.

34. העותרים יטענו, כי למרות התוספת שאושרה בשנת 2007, המשיבים לא ראו לנכון לשנות את רשימת היישובים ולכלול בה לפחות את הכפר עראמשה הממוקם על קו הגבול בין לבנון לבין ישראל. הצורך בהקצאת מכסות לחקלאים בכפר עראמשה, אינו נובע רק מהפליית הכפר עראמשה, אלא גם מהצורך הכלכלי המחייב חלוקה שווה וצודקת יותר של המשאבים הכלכליים העומדים ברשות המדינה. כך למשל, הכפר עראמשה השייך למועצה אזורית מטה אשר מדורג כאשכול 4 במדד החברתי-כלכלי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. לעומת זאת ומלבד היישובים השייכים למועצה אזורית מרום הגליל המדורגים כאשכול 2, יתר היישובים הזכאים למכסות לייצור ושיווק ביצים מדורגים באשכולות יותר גבוהים וכמפורט בטבלה שלהלן:

**דירוג חברתי – כלכלי של היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור
ושיווק ביצים לפי רשימת משרד החקלאות**

רשימת היישובים	דירוג חברתי כלכלי ושיוך לאשכול לפי הלמ"ס
מרגליות	6
כפר יובל	6
דוב"ב	3
זרעית	5
נטועה	5
מטולה	9
אבן מנחם	5
אלקוש	5
עבדון	5
שומרה	5
דלתון	3

== רצ"ב דירוג המועצות האזוריות לאשכולות לפי הלמ"ס, מסומן ע/17.

35. ענף הביצים בחקלאות הינו ענף המפרנס כ- 3,000 משפחות שזוהי פרנסתם העיקרית, כאשר שני שלישי מהם מצויים בגליל. בנוסף, בעלי מכסה זכאים למכור את המכסה האישית שלהם לחקלאי אחר או להעבירה בירושה.

== ראו פרוטוקול מס' 327 של ועדת הכלכלה של הכנסת, שצורף לעיל כנספח ע/16.

36. למרות זאת, החקלאים הערבים בכלל והחקלאים הערבים המתגוררים בכפר עראמשה בפרט, אינם זוכים להיות חלק בענף רווחי זה והם אף מודרים ממנו. ככלל, נסמכים החקלאים הערבים על ענפי חקלאות חלקיים בלבד שהינם, גידול ירקות, פרחים, פרדסים ושטחי יבול אשר גם בהם, קיימת הפליה בהקצאות המשאבים בין החקלאים היהודים לבין החקלאים הערבים שאין זה המקום לפרטם. בין היתר, החקלאים הערבים אינם זוכים לקבלת הקצאות משאבים בענפי חקלאות שונים, לרבות בענף הביצים, וזאת למרות שלחקלאים הערבים קיימים השטחים החקלאיים ההולמים לייצור ושיווק ביצי מאכל. מאז ומתמיד היווה ענף החקלאות כאחד ממקורות ההכנסה העיקריים עבור האזרחים הערבים, לרבות אלו המתגוררים בכפרים הערבים בצפון. במהלך שנת 2000 הוציא משרד החקלאות דו"ח אודות ענף החקלאות ובו תיאר את התפתחות ענף החקלאות בכפרים הערבים, את התחומים העיקריים המאפיינים את החקלאות בקרב החקלאים הערבים והמלצות לשיפור הענף בקרבם. בין היתר, הדגיש הדו"ח את היעדרות

העיסוק בענף הביצים בכפרים הערבים לאור אי הקצאת מכסות לביצי מאכל עבור החקלאים הערבים וציין:

"The Livestock component in the Arab sector farm economy is primarily the raising of sheep for dairy production. In most instances, natural grazing land is utilized, but where such land is not available, the animals are grazed in the yard near the farmers' homes, harming the quality of life within the village. **Another factor affecting development has been the lack of allocation of production quotas, such as a quota for sheep's milk, quotas on cow's milk, and quotas on production for consumption and eggs.**"

State of Israel, Ministry of Agriculture and Rural Development, "Agriculture in the Arab Sector", Jamal Medlege, February 2000.

== לנוחיות בית המשפט הנכבד, רצ"ב דו"ח משרד החקלאות הני"ל, מסומן ע/18.

37. גם דו"ח מרכז סיכוי השנתי לשנת 2001-2002 הדגיש, כי אחת הסוגיות בהם עדיין קיימת הפליה כלפי האוכלוסייה הערבית במשך למעלה מחמישים שנה, הינה אי-הקצאת מכסות ייצור עבור ביצים, חלב פירות, פטם עוף וכד' לחקלאים הערבים. הדו"ח הוסיף וקבע, כי אי נגישות האוכלוסייה הערבית למשרד החקלאות הינה אחת הסיבות לאי סגירת הפערים בין חקלאים יהודים לבין חקלאים ערבים, ובלשון הדו"ח:

"משרד החקלאות הוא זה שמחלק את המכסות לייצור חקלאי ולמעשה הוא כעין זכיונות יצור, וכך גם בלולים. באופן מסורתי, במשך למעלה מחמישים שנה, חולקו מכסות הייצור החקלאי כגון ביצים, חלב וגידולים חקלאיים שונים, על פי מפתח פוליטי-מפלגתי או ארגוני. כך למשל, במועצת החלב, במועצת הפירות או במועצת הלול לא יוצגו חקלאים ערבים, כמו נציגי תנועות ההתיישבות השונות, וחקלאים פרטיים יהודים שאף הם מאורגנים."

ראו: סיכוי – העמותה לקידום שוויון אזרחי, דו"ח עמותת סיכוי 2001-2002, בעריכת ש. דיכטר וד"ר א. גאנס, עמודים 15-16.

38. למרות הצורך בהקצאת המשאבים לענף הביצים ביישובים הערבים, המשיבים לא ראו לנכון לאשר הקצאות כאלו ולבצען. אף אחרי מלחמת לבנון השנייה, עת אושרה תוכנית ההשקעות לשנת 2007 במסגרת התוכנית לשיקום הצפון ועוטף עזה, משרד החקלאות לא מצא לנכון להורות על הקצאת משאבים לענף הביצים לחקלאים המתגוררים בכפרים הערבים בכלל ולאלו המתגוררים בכפר עראמשה בפרט.

== רצ"ב תוכנית השקעות לשנת 2007 של משרד החקלאות במסגרת התוכנית לשיקום הצפון ועוטף עזה, מסומנת ע/19.

הטיעון המשפטי

39. העותרים יטענו, כי הן חוק הגליל והן החלטת משרד החקלאות (אשר אימצה את המלצות ועדת בן דוד) הקובעים את רשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות אישיות לייצור ושיווק ביצים, פוגעות בזכויות החוקתיות לשוויון, לחופש העיסוק ולקניין של החקלאים הערבים המתגוררים בכפר עראמשה, לרבות העותר מס' 1. אי לכך, הוראות אלו לא נועדו לתכלית ראויה ואינן מידתיות ועל כן יש לבטלן. העותרים יטענו, כי לאור חשיבות הנושא והיותו של ענף משק הלול כאחד הענפים החשובים בענף החקלאות והמניב פירות כלכליים גבוהים לבעלי המכסות, יבקשו העותרים להרחיב את היקף תחולת החוק והחלטות המשיבים ולכלול בכך לפחות את הכפר עראמשה, ברשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות אישיות הן עפ"י חוק הגליל, הן עפ"י החלטות הממשלה והן עפ"י החלטות משרד החקלאות.

הפגיעה בעקרון השוויון

40. הוצאת היישוב עראשמה, מרשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל, מפלה אותם לרעה, על רקע לאום. בהתאם לקריטריונים שנקבעו בהחלטות הממשלה שפורטו ברקע העובדתי לעיל, לסיווג היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל נקבע, כי תינתן עדיפות ראשונה בחלוקת מכסות ביצי המאכל ליישובים המרוחקים 4.5 ק"מ מקו הגבול שבין ישראל. במקרה דנן, הכפר הערבי עראמשה, ממוקם בדיוק על קו הגבול שבין ישראל לבין לבנון, אך למרות זאת הוא אינו נמנה עם רשימת היישובים הזכאים למכסות.

41. בפרשת סיווג היישובים לאזורי עדיפות לאומית לעיל, קבע בית המשפט העליון, כי פסיחה על היישובים הערבים המצויים באותו אזור גיאוגרפי מהווה הפליטה לרעה של אותם יישובים. באשר לחלוקה המפלה, קבע הנשיא (כתוארו אז) ברק, כי:

"בענייננו, הדרך בה תחמה הממשלה את אזורי העדיפות הלאומית בחינוך השיג תוצאה מפלה, בין אם היתה זו תוצאה מכוונת ובין אם לאו... גם בהנחה כי למשיב היו טעמים מבוררים בבואו לקבוע את הקווים הגיאוגרפיים המבחינים בין אזורי עדיפות לאומית ואזורים שונים כאלה, לא ניתן להתעלם מן התוצאה הנובעת מקווי תיחום אלה. לו היה נבחר קו גיאוגרפי שונה במקצת, שהיה מקיים עדיין את התכלית של "פיצוי" הפריפריה על הריחוק מן המרכז, יכול להיכלל בקו זה יותר יישובים ערביים תוך השגת תוצאה שוויונית יותר. כזאת לא נעשה. הקו הגיאוגרפי שנבחר מביא לתוצאה מפלה.

...

ודוק: הקביעה כי המדובר בנסיבות המקרה באפקט מפלה ופסול אינה עניין אריתמטי אלא מהותי. החלטת הממשלה עוסקת באחת מזכויות היסוד הבסיסיות ביותר, היא הזכות לחינוך. תוצאתה נגועה באחת מן ההבחנות ה"חשודות" ביותר, היא ההבחנה על

בסיס לאום והגזע. יש לצפות כי מדיניות הממשלה בתחום זה תקיים שוויון בין יהודים וערבים."

ראו:

בג"ץ 11163/03 ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל ואח' נגד ראש ממשלת ישראל (טרם פורסם, פסק דין מיום 27.2.06).

42. הנשיא ברק (כתוארו אז) הוסיף וקבע, כי אין צורך באלמנט של כוונה או מניע בכדי להוכיח את ההפליה וכי המבחן הינו מבחן תוצאתי וכדבריו:

"אכן, הפליה אסורה עשויה להתקיים גם בהעדר כוונה או מניע של אפליה מצד יוצרי הנורמה המפלה. לעניין ההפליה, די בתוצאה המפלה."

43. מקרה דומה של פסיחה על יישובים אחרים, נדון בפני בית המשפט העליון בבג"ץ 7444/06 אשר דן בעתירת מרכז עדאלה להכללת ארבעה היישובים ערבים: עראמשה, פסוטה, גייש (גוש חלב) ומעיליא, ברשימת יישובי הספר אשר היו זכאים לקבלת פיצוי בגין הנזקים העקיפים שנגרמו לבתי העסקים כתוצאה ובמהלך מלחמת לבנון השנייה. במקרה זה, טענו העותרים, כי הפסיחה על היישובים הערבים ברשימת יישובי הספר, מהווה פסיחה שלא כדין תוך הפליה היישובים הערבים בתוכם למרות הימצאותם באותו מתחם גיאוגרפי. כתוצאה מהגשת העתירה, אישר שר האוצר הכללת ארבעת היישובים הערבים הנ"ל ברשימת יישובי הספר לצורך קבלת הפיצויים בגין נזקי מלחמת לבנון השנייה.

ראו: בג"ץ 7444/06 שחאדה נגד שר האוצר (פסק דין מתאריך 23.9.07, טרם פורסם).

44. יתר על כן, לא אחת, פסלה הפסיקה העליונה החלטות של משרדים ממשלתיים הואיל ולא יישמו את עקרון השוויון ביחס לאותו מתחם או אזור גיאוגרפי שהחלטותיהם התייחסו אליהם. כך למשל, וכפי שפורט ברקע העובדתי לעיל, קיבל בית משפט נכבד זה את עתירת **כפר ורדים** בגליל אשר לא נכלל ברשימת מקבלי ההטבות במס- הכנסה וקבע, בין היתר, כי:

"...על פי אותם נתונים עובדתיים שהיו ביסוד ההחלטה על כך ועל פי אותם קריטריונים, גם כפר ורדים זכאי להכרה. אם לא ייעשה כן, יימצאו תושבי כפר ורדים מופלים לרעה ביחס לתושבי מעונה, וזאת ללא כל הצדקה או הסבר ענייניים סבירים. באמצע את הקריטריונים של צה"ל לקביעת יישובי 'קו קדמי' שייכללו בתוספת לתקנות מס- הכנסה, הפך המשיב את אלה לקריטריונים הנראים לו סבירים וראויים, משמצא, שקריטריונים אלה, כפי שהופעלו לגבי מעונה, ראוי להפעילם גם לגבי כפר ורדים – אין מקום שלא להפעילם כך."

בג"ץ 678/88 כפר ורדים נ' שר האוצר ואח', פ"ד מג (2) 501, 510.

45. ובמקום אחר עמדה כב' השופטת (כתוארה אז) ביניש על החובה לנהוג בשוויון בין השכנים הנמצאים באותו אזור גיאוגרפי :

"ניתן, אפוא, לקבוע, כי גם בקשר להיקף הבניה בשיטת "מחיר למשתכן", ניתנה העדפה לעידוד הבניה ורכישת הדירות באלעד, אשר לא ניתנה בישובים אחרים המצויים באותו אזור, מבלי שניתנה הנמקה משכנעת למתן העדפה זו. לסיכום, הוברר כי זכאי משרד הבינוי והשיכון הרוכשים דירות באלעד, נהנים "מהלוואת מקום" בשיעור ובתנאים שאינם ניתנים לרוכשי דירות אחרים באזור גיאוגרפי בו מצויה אלעד – מרכז הארץ. הטבות אלה, הניתנות רק לזכאים הרוכשים דירות באלעד ואינן ניתנות לזכאים אחרים הרוכשים דירות על-פי פרוגרמות הבניה של משרד הבינוי והשיכון במרכז הארץ, הן הטבות המבוססות על העדפה פסולה הפוגעת בשוויון."

בג"ץ 4906/98 עמותת "עם חופשי" ואח' נ' משרד הבינוי והשיכון, פ"ד נד (2) 503, 518. (להלן: "עניין עמותת עם חופשי").

46. העותרים יטענו, כי הקריטריונים לפיהם קבע משרד החקלאות את רשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לביצי מאכל, אינם שוויוניים, ברורים וכתובים המפלים את הכפר הערבי עראמשה וזאת בניגוד לכללי המשפט המנהלי ועל כן דין החלטת משרד האוצר להיפסל בהיותה מפלה. לבית המשפט העליון הגיעו מספר מקרים בהם חלוקת משאבים נעשתה ללא קריטריונים ברורים ושוויוניים אשר בסופו של דבר הפלו את הקבוצה ה"חשודה". במקרים אלו, קבע בית המשפט כי דין אותם קריטריונים מפלים להיפסל, בהיותם פוגעים בעקרון השוויון.

ראו :

בג"ץ 3916/05 עמותת "בת דור – אגודה לאומנות המחול בתל אביב" נגד שרת החינוך התרבות והספורט ואח' (טרם פורסם, פסק דין ניתן ביום 14.6.06).

בג"ץ 727/00 ועד ראשי הרשויות המקומית נ' שר הבינוי והשיכון, פ"ד נו(2) 79, עמ' 90; בג"ץ 1703/92 ק.א.ל. קווי אויר למטען נ' ראש הממשלה ואח', פ"ד נב(4) 193, עמ' 203.

בג"ץ 1113/99 עדאלה נ' השר לענייני דתות, פ"ד נד (2) 164.

בג"ץ 4906/98 עמותת "עם חופשי" ואח' נ' משרד הבינוי והשיכון, פ"ד נד(2) 503, בעמ' 512.

בג"ץ 1438/98 התנועה המסורתית נ' השר לענייני דתות, תק-על 99(3), 1698, עמ' 1708.

בג"ץ 3792/95 תיאטרון ארצי לנוער נ' שרת המדע והאומנויות, פ"ד נא(4) 259, עמ' 277-278.

בג"ץ 59/88 צבן נ' שר האוצר, פ"ד מב(4) 705, עמ' 706-707.

47. יודגש, כי בין הכפר עראמשה לבין היישובים הזכאים לקבלת המכסה לפי רשימת משרד החקלאות, אין כל שונות רלוונטית המצדיקה את האבחנה בין הכפר עראמשה לבין

היישובים האחרים. נהפוך הוא, הימצאותו של הכפר עראמשה על קו הגבול בין ישראל לבין לבנון ובאותו שטח גיאוגרפי בו מצויים יתר היישובים הזכאים לקבלת המכסות, מפגינה את השונות הרלוונטית בין היישובים הנ"ל והופכת את ההבחנה ביניהם לצורכי קבלת המכסות, להבחנה פסולה. בעניין **ליפשיץ** התייחס בית המשפט להבדל בין הפליה פסולה לבין הבחנה מותרת:

"ההבדל בין הפליה פסולה לבין הבחנה מותרת נעוץ כידוע בשאלת קיומה של שונות רלוונטית בין הקבוצות שלהן העניקה הרשות יחס שונה. "הכלל הוא, כי שונות רלוואנטית עשויה להצדיק הבחנה...", ואילו "מקום בו אין מתקיימת שונות רלוואנטית, החלת דין שונה על בני-אדם שצורכיהם שווים, מהווה הפליה פסולה..." (בג"ץ 205/94 נוף נ' משרד הביטחון (להלן – פרשת נוף [1]), בעמ' 460. כן ראו: ד"נ 10/69 ברונובסקי נ' הרבנים הראשיים לישראל [2], בעמ' 35 ובג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון (להלן – פרשת מילר [3]), בעמ' 109). את שאלת קיומה של שונות רלוונטית "...יש לבחון, בכל מקרה נתון, בשים לב למטרה הפרטיקולרית שלשם השגתה מיושמת ההבחנה. לאמור: הזיקה הנדרשת בין התכונות המיוחדות המצויות באחד ואינן מצויות בזולתו, לבין המטרה שלשם השגתה מותר להעדיף את הראשון על פני האחר, חייבת להיות ישירה וקונקרטית..." (פרשת מילר הנ"ל [3], בעמ' 110).

בג"ץ 6758/01 **ליפשיץ נגד שר הביטחון** פד"י נט(5) 258, 269.

הפגיעה בזכות החוקתית לחופש העיסוק

48. העותרים יטענו, כי הדרת הכפר עראמשה מרשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל, פוגעת בחקלאים המתגוררים באופן קבע בכפר עראמשה ואשר יש ביכולתם להקים משקי לול כנדרש בחוק המועצה לענף הלול והכללים שנקבעו לפיו לצורך הקמת משק לול, גידול עופות לצורכי הטלת ביצים וייצור ושיווק הביצים לצורכי מאכל. אך עצם אי הכללת הכפר עראמשה ברשימת היישובים הזכאים לקבלת המכסות, מונע מהחקלאים המתגוררים בכפר זה באופן טוטאלי ולחלוטין מקבלת המכסות.

49. המניעה הגורפת מקבלת המכסות פוגעת בזכותם של החקלאים הערבים המתגוררים בכפר עראמשה לחופש העיסוק ומגבילה אותם מלעסוק בתחום ענף הלול למרות שיש להם את כל הכלים והאמצעים לעשות כן. הזכות לחופש העיסוק הוכרה כזכות חוקתית בחוק יסוד: חופש העיסוק התשנ"ד – 1994 ואף הוכרה כזכות יסוד ע"י בית המשפט העליון עוד בפרשת **בז'רנו** משנות הארבעים (בג"ץ 1/49 **בז'רנו נגד שר המשטרה**, פ"ד ב' 80). בית המשפט חזר על מעמדה העל של הזכות בפסקי דין מאוחרים יותר כגון בעניין **מיטרני** (בג"ץ 337/81 **מיטרני נגד שר התחבורה**, פ"ד לז(3) 337).

50. בפרשת **כלל חברה לביטוח בע"מ**, שניתן לאחר חקיקת חוק יסוד: חופש העיסוק, התייחס בית המשפט העליון לפגיעה בזכות לחופש העיסוק כאשר הרשות מגבילה את עיסוקו של אחד ולא של אחר. בית המשפט קבע, כי:

"ביסוד הזכות לחופש העיסוק, זכותו של אדם לבחור לעצמו את העיסוק המדבר אל לבו, וזו בחירתו החופשית. ביסוד חופש זה עקרון השוויון בינו לבין השווים לו; אין לשלול ממנו את שמעניקים לאחר ואין להגביל אותו מקום שאין מגבילים את האחר.

...

עיקר חשוב בזכות היסוד בדבר חופש העיסוק הוא ביכולת התחרות החופשית בין פרטים. על-כן פעילות שלטונית המגינה על מתחרה זה או אחר דווקא והשוללת תחרות חופשית מהאחר – פוגעת בחופש העיסוק. משום כך הפליה בין שווים לעניין האפשרות לעסוק במקצוע או המלאכה פלונית פוגעת בחופש זה."

בג"ץ 726/94 **כלל חברה לביטוח בע"מ נגד שר האוצר**, פ"ד מח(5) 441, 471.

הפגיעה בזכות לקניין

51. העותרים יטענו כי הדרת העותר מס' 1 המתגורר בכפר עראמשה והדרת יתר החקלאים המתגוררים באופן קבע בכפר, מהווה פגיעה בזכות בעלת ערך כלכלי גבוה. פגיעה כזו מהווה פגיעה בזכות החוקתית לקניין, שכן אישור מכסות לביצי מאכל לחקלאים המתגוררים ביישובים הזכאים לקבלת המכסות, הופכת לקניין בעל ערך כלכלי גבוה עבור אותם חקלאים זכאים. על כך ניתן גם ללמוד מהוראת סעיף 34(ד) לחוק המועצה לענף הלול הקובע, כי ויתור בעל מכסה על מכסתו, מזכה אותו לפיצוי מהמדינה. סעיף זה קובע:

"בעל מכסה, שהודיע למועצה על ויתור על מכסתו, יהיה זכאי לפיצוי מהמדינה; גובה הפיצוי ואופן ביצועו ייקבעו בידי שר החקלאות ושר האוצר באישור ועדת הכלכלה של הכנסת;"

52. על כך ניתן למצוא תמיכה בפס"ד **ממן** שניתן בבית המשפט המחוזי בחיפה, שם קבע בית המשפט כי:

"מאליו מובן, על כן, כי מיכסת ייצור (של ביצים או של בשר עוף) הינה זכות בעלת ערך כלכלי (וראו, למשל, את הוראת סעיף 34(ד) לחוק המועצה)."

ת"א (חיפה) 259/95 **ממן נגד המועצה לענף הלול** (פסק דין מתאריך 8.8.99, לא פורסם).

53. אי לכך, המחוקק עצמו רואה במכסה המאושרת לבעלי המכסה כזכות כלכלית ההופכת לקניינו של אותו בעל מכסה. משכך הדבר הוא, אזי הדרת החקלאים המתגוררים בכפר עראמשה, לרבות העותר מס' 1, מהזכאות לקבלת מכסות ביצים, גורמת לפגיעה בזכותם

הפוטנציאלית לקניין. הזכות לקניין אף היא זכות חוקתית המוכרת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בעניין **בנק המזרחי המאוחד**, קבע בית המשפט, כי:

"למושג "קניין" משמעויות שונות, על-פי ההקשר שבו הוא מופיע. במישור החוקתי מונחת ביסוד הזכות ההגנה על הרכוש. קניין הוא כל אינטרס אשר יש לו ערך כלכלי. על-כן משתרע הקניין לא רק על זכויות בעלי ערך רכושי שנרכשו על-פי המשפט הציבורי. "

בג"ץ ע"א 6821/93 **בנק המזרחי המאוחד נגד מגדל כפר שיתופי ואח'**, פ"ד מט(4) 236, 431.

עוד על מעמדה של הזכות לקניין, ראו:

בג"ץ 5578/02 **רחל מנור נגד שר האוצר**, פ"ד נט(1) 729; בג"צ 4806/94 **ד.ש.א. איכות הסביבה בע"מ נגד שר האוצר ואח'**, פ"ד נב(2) 193, 200.

הפגיעה היא לא לתכלית ראויה

54. תכליתם של חוק הגליל ושל החלטת משרד החקלאות הקובעים את רשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות עבור ביצי מאכל, הינה לחזק את יישובי קו העימות בצפון. אולם, הם פוסחים על הכפרים הערבים ובמיוחד על הכפר עראמשה למרות מיקומו על קו הגבול בין ישראל לבין לבנון ולמרות הגדרתו כיישוב קו עימות, וזאת תוך פגיעה בזכויות החוקתיות ובאופן שרירותי כפי שפורט לעיל ובכך נהפכת תכלית ההוראות לעיל לתכלית בלתי ראויה.

55. בית המשפט העליון קבע, כי תכלית ראויה היא זו שנותנת משקל לזכויות האדם ולא מניחה את הפגיעה הלא מוצדקת בהם. כפי שציין בעניין זה הנשיא (בדימוס) ברק בעניין **מועצת חוף עזה**:

"כך ראינו כי תכלית היא "ראויה" אם היא "משרתת מטרות ציבוריות חשובות למדינה ולחברה במטרה לקיים תשתית לחיים בצוותא ולמסגרת חברתית המבקשת להגן על זכויות אדם לקדמן...". (השופט ביניש בפרשת מנחם [39], בעמ' 264). תכלית אינה "ראויה" אם היא נועדה לחלק משאבים לאומיים באופן שרירותי ותוך הפליה בין הסקטורים השונים בחברה (ראו פרשת אורון [38], בעמ' 662). לעניין חשיבותה של התכלית, היא ראויה אם היא נועדה להגשים מטרה חברתית מהותית".

בג"ץ 1661/05 **המועצה האזורית חוף עזה נ' כנסת ישראל**, פ"ד נט(2) 481, בעמ' 570.

56. גם בעניין **מנחם** קבעה כבוד השופטת (כתוארה אז) ביניש, כי תכלית היא ראויה אם נועדה להגן על זכויות אדם, וכך קבעה:

"כבר נקבע בפסיקתנו כי תכלית היא ראויה אם נועדה להגן על זכויות אדם, לרבות על-ידי קביעת איזון סביר והוגן בין זכויות

של פרטים בעלי אינטרסים מנוגדים באופן המוביל לפשרה סבירה בתחום הענקת הזכויות האופטימליות לכל פרט ופרט. זאת ועוד, תכלית תימצא ראויה אם היא משרתת מטרות ציבוריות חשובות למדינה ולחברה במטרה לקיים תשתית לחיים בצוותא ולמסגרת חברתית המבקשת להגן על זכויות אדם ולקדמן. "

בג"צ 4769/95 **מנחם נ' שר התחבורה**, פ"ד נז(1) 235, 264.

וכדברי כב' הנשיא (כתוארו אז) ברק בעניין **מנור** :

בחינת התכלית הראויה נעשית על רקע תוכן תכליתו של החוק הפוגע ולנוכח מידת הצורך בהגשמתה של התכלית (ראו: בג"ץ 5016/96 חורב נ' שר התחבורה, פ"ד נא(4) 1, 52 (להלן: חורב); והשוו: R. v. Oakes [1986] 1 S.C.R. 103, 138). תכלית היא ראויה אם היא משרתת מטרה חברתית חשובה הרגישה לזכויות האדם (ראו: פרשת חורב, שם; פרשת המזרחי, 434; פרשנות במשפט, P. W. Hogg, Constitutional Law of ; 525; 882 (Canada (4th ed., 1997)). זאת ועוד, התכלית היא ראויה אם הצורך בהגשמתה הינו בעל חשיבות חברתית או מדינית (ראו: פרשנות במשפט, 524, 522 והאסמכתאות שם).

בג"צ 5578/02 **רחל מנור ואח' נ' שר האוצר ואח'**, פד"י נט(1) 729.

מבחן המידתיות

מבחן המשנה הראשון: אין קשר רציונאלי בין התכלית לאמצעי שנבחר

57. לאור ההבחנה הפסולה והמפלה בין הכפר עראמשה לבין יתר היישובים היהודים הממוקמים באותו שטח גיאוגרפי, יטענו העותרים כי לא מתקיים כל קשר רציונאלי בין תכלית חוק הגליל והחלטת משרד החקלאות מצד אחד ולבין הרשימה הסופית שקבעה את רשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות ביצים. תכליתם של חוק הגליל והחלטות הממשלה, לרבות החלטות מס' 1626 ו-1627 הינם לסייע ולחזק את יישובי קו העימות, כאשר לעומת זאת הרשימה הסופית שנקבעה ע"י משרד החקלאות מדירה את הכפר עראמשה למרות היותו יישוב קו עימות. בכך, לא מתקיים מבחן המידתיות הראשון.

מבחן המשנה השני: מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה

58. העותרים יטענו, כי הוצאת הכפר עראמשה מרשימת היישובים שנקבעה בחוק הגליל ואימוץ החלטת ועדת בן דוד ע"י משרד האוצר המוציאה אף היא את הכפר עראמשה מרשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות ביצים, אינה האמצעי שפגיעתו פחותה בזכויות החוקתיות המפורטות לעיל. שכן, קיימת היתה האפשרות להרחיב את הרשימה הן בחוק הגליל והן ברשימת משרד החקלאות ולכלול בתוכה את הכפר עראמשה הממוקם על הגבול בין ישראל ללבנון והמוגדר כיישוב קו עימות לפי החלטת הממשלה

מס' 1626. המשיבים בחרו לאמץ אמצעי שהינו יותר פוגעני בזכויות החוקתיות מקום בו עמדה לרשותם האופציה לבחור באמצעי פחות פוגעני ועל כן אף מבחן המידתיות השני, אינו מתקיים.

מבחן המשנה השלישי : מבחן המידתיות הצר

59. מבחן זה הינו בעצם מבחן של איזון בין הערכים השונים העומדים על הפרק. לפי מבחן זה יש לאזן בין התועלת הצומחת מהשגת התכלית הראויה לבין הנזק שנגרם מהפגיעה בזכות החוקתית. כדברי הנשיא דאז ברק בעניין **עדאלה נגד שר הפנים**, אשר דן בחוקתיות הוראות חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), תשס"ג - 2003 :

"מבחן זה בוחן את היחס הראוי בין התועלת הצומחת מהשגת התכליות הראויה לבין הפגיעה בזכות החוקתית. עניינו "בתועלת הצומחת מן המדיניות לעומת הנזק שהיא מביאה בעקבותיה" (השופט מ' חשין בפרשת סטמקה, עמ' 782). הוא בודק אם קיים "מיתאם ראוי בין התועלת שהמדיניות מביאה לבין הנזק שהיא גורמת" (שם, שם). זהו מבחן של איזון. הוא נותן ביטוי לתפיסה של סבירות ... הוא מחייב העמדת הערכים והאינטרסים המתנגדים אל מול אלה ואיזון ביניהם על פי משקלם. עמדתי על כך בפרשת בית סוריק :

"מבחן משנה זה בוחן את התועלת מול הנזק ... על פיו, החלטה של רשות שלטונית צריכה לקיים איזון סביר בין הצרכים של הכלל לבין הפגיעה בפרט. מטרת הבדיקה היא לבחון אם חומרת הפגיעה בפרט והטעמים המצדיקים אותה הם ביחס ראוי זה לזה. הערכה זו נעשית על רקע המבנה הנורמטיבי הכללי של מערכת המשפט" (שם, עמ' 850; ראו גם פרשת **מראעבה**, פסקה 110 לפסק דיני).

ראו : בג"ץ 7052/05 **עדאלה נגד שר הפנים** (פסק דין מיום 24.5.06, טרם פורסם).

60. העותרים יטענו, כי אף מבחן זה אינו מתקיים שכן הנזק הנגרם עקב הפגיעה בזכויות החוקתיות של החקלאים בכפר עראמשה, לרבות העותר מס' 1 כפי שפורט לעיל, עולים לאין ערוך על התועלת האמורה להיות מופקת ממימוש תכלית הוראות החוק והחלטות המשיבים.

הסעד

61. העותרים יטענו, כי לצורך ריפוי הפגם החוקתי, מתבקש בית המשפט להרחיב היקף תחולתו של חוק הגליל בבחינת reading in באופן שיכלול את הכפר עראמשה וכמו כן להורות על הוספת הכפר עראמשה לרשימת היישובים שבהחלטת משרד החקלאות הקובעת את רשימת היישובים הזכאים לקבלת מכסות לייצור ושיווק ביצי מאכל. פרופ' אהרון ברק התייחס לתרופה זו בספרו **פרשנות** :

”הרחבת היקפו של חוק הפוגע שלא כדין בזכות אדם מוגנת היא תרופה ראויה. אין להסס לעשות בה שימוש. היא מקדמת את התכלית העומדת ביסוד זכויות האדם המוגנות. היא מונעת את הצורך לבטל דבר חקיקה, ובכך שומרת על חוקתיות החקיקה.”

ראו: אהרון ברק, **פרשנות**, (נבו הוצאה לאור, 1994) כרך שלישי, עמוד 766-765.

על יסוד כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא את הצו כמבוקש בראשית העתירה, ולחייב את המשיבים בהוצאות משפט.

סאוסן זהר, עורכת-דין
ב"כ העותרים

היום, 28.4.08